

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดคุณธรรมพื้นฐานและเพื่อศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา โดยตัวแปรอิสระที่ศึกษาเป็นสิ่งแวดล้อมภายในบ้าน โรงเรียน และสังคม ซึ่งมีสิ่งแวดล้อมภายในบ้าน 2 ด้าน คือ ด้านการอบรมเลี้ยงดู ประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบเข้มงวดกวดขัน แบบปล่อยปละละเลย แบบประชาธิปไตยร่วมกับเข้มงวดกวดขัน แบบประชาธิปไตยร่วมกับปล่อยปละละเลย แบบเข้มงวดกวดขันร่วมกับปล่อยปละละเลย และแบบร่วมกันทั้งประชาธิปไตย เข้มงวดกวดขันและปล่อยปละละเลย และด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน 3 ด้าน คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการจัดบรรยากาศภายในโรงเรียน สิ่งแวดล้อมทางสังคม 2 ด้าน คือ ความสัมพันธ์กับเพื่อน และการรับข่าวสารจากสื่อมวลชน และตัวแปรตามคุณธรรมพื้นฐาน 13 ด้าน คือ ความใฝ่รู้ ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความประหยัด ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีระเบียบวินัย การตรงต่อเวลา ความสามัคคี ความเสียสละ ความเมตตากรุณา ความกตัญญูกตเวที ความยุติธรรมและความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2542 ภาคเรียนที่ 2 และสังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2543 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 300 คน ซึ่งหาได้โดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ และโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ตามลำดับเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบวัดคุณธรรมพื้นฐาน แบบสอบถามสิ่งแวดล้อมภายในบ้าน แบบสอบถามสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน และแบบสอบถามสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการถดถอยพหุคูณ โดยวิธีสเต็ปไวส์ (Stepwise)

ผลการวิจัย

1. ผลการสร้างและพัฒนาแบบวัดคุณธรรม

1.1 ผลการสร้างแบบวัดคุณธรรม

ผลการสร้างแบบวัดคุณธรรมในการวิจัยครั้งนี้ ได้แบบวัดคุณธรรม 13 ด้าน คือ ความใฝ่รู้ ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความประหยัด ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีระเบียบวินัย การตรงต่อเวลา ความสามัคคี ความเสียสละ ความเมตตากรุณา ความกตัญญูกตเวที ความยุติธรรม ความเป็นผู้มีวิถึคุณธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินพฤติกรรมของตนเองแบบบังคับให้เลือกตอบ (Force choice format) โดยแต่ละข้อประกอบด้วย ข้อความ 2 ข้อความ รวม 169 ข้อ 338 ข้อความ ซึ่งเป็นข้อที่ใช้บังคับคะแนน 156 ข้อ ส่วนข้อซ้ำอีก 13 ข้อนั้น ไม่นับคะแนน

1.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดคุณธรรมพื้นฐาน

1) ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดคุณธรรมทั้ง 13 ด้าน ได้วิเคราะห์จากค่าความสอดคล้องในการพิจารณาตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ ผลปรากฏว่า พฤติกรรมหรือข้อความในแบบวัดคุณธรรม มีค่าความสอดคล้องในการพิจารณาตั้งแต่ .60 ถึง 1.00 จึงสามารถเชื่อถือได้ว่าแบบวัดคุณธรรมทั้ง 13 ด้าน มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจริง

2) ความเชื่อมั่น (Reliability)

ความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณธรรม หาได้โดยวิธีแบ่งครึ่งแบบทดสอบ (Split-Half) มีค่าความเชื่อมั่นของคุณธรรมด้านต่าง ๆ อยู่ในระหว่าง .5178 ถึง .7180 และค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเป็น .6500 ซึ่งแสดงว่าแบบวัดคุณธรรมฉบับนี้มีความเชื่อมั่นปานกลาง

2. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมภายในบ้าน โรงเรียน และสังคมแต่ละด้าน กับคุณธรรมทั้ง 13 ด้าน

2.1 สิ่งแวดล้อมภายในบ้าน 2 ด้าน คือ ด้านการอบรมเลี้ยงดู และความสัมพันธ์ภายในครอบครัว พบว่า ด้านการอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมด้านความใฝ่รู้ ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความประหยัด ความมีระเบียบวินัย การตรงต่อเวลา ความสามัคคี ความเสียสละ ความเมตตากรุณา ความยุติธรรม และความเป็นผู้มีวิถึคุณธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับ

คุณธรรมด้านความขยันหมั่นเพียร ความเมตตากรุณา ความกตัญญูกตเวที และความยุติธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน 3 ด้าน คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการจัดบรรยากาศภายในโรงเรียน พบว่า ทั้ง 3 ด้านไม่มีความสัมพันธ์กับคุณธรรมทั้ง 13 ด้าน

2.3 สิ่งแวดล้อมทางสังคม 2 ด้าน คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน และการรับข่าวสารจากสื่อมวลชน พบว่า ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมด้านความใฝ่รู้ และความสามัคคี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการรับข่าวสารจากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมด้านความใฝ่รู้ และความประหยัคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณระหว่างสิ่งแวดล้อมภายในบ้าน โรงเรียน และสังคมกับคุณธรรมทั้ง 13 ด้าน

3.1 สิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน สิ่งแวดล้อมทางสังคมด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน และด้านการรับข่าวสารจากสื่อมวลชน สามารถร่วมกันพยากรณ์คุณธรรมด้านความใฝ่รู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .2699 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐานตามลำดับ ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned}\hat{Y}_1 &= 12.4956 + 3.6660X_{02} - .1911X_8 + .1727X_9 \\ \hat{Z}_1 &= .1467Z_{02} - .1768Z_8 + .1763Z_9\end{aligned}$$

3.2 สิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยร่วมกับเข้มงวดกวดขัน และสิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว สามารถร่วมกันพยากรณ์คุณธรรมด้านความขยันหมั่นเพียรของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .2219 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐานตามลำดับ ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned}\hat{Y}_2 &= 9.2255 + 1.1307X_{03} + .1245X_4 \\ \hat{Z}_2 &= .1804Z_{03} + .1163Z_4\end{aligned}$$

3.3 สิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยสามารถพยากรณ์คุณธรรมด้านความอดทนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .1307 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐานตามลำดับ ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned}\hat{Y}_3 &= 13.0303 + .8815X_{01} \\ \hat{Z}_3 &= .1307Z_{01}\end{aligned}$$

3.4 สิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยร่วมกับเข้มงวดกวดขัน และสิ่งแวดล้อมทางสังคมด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน และการรับข่าวสารจากสื่อมวลชนสามารถร่วมกันพยากรณ์คุณธรรมด้านความประหยัคของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .2208 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐานตามลำดับ ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned}\hat{Y}_4 &= 13.2455 + .7717X_{03} + .1047X_8 - .1280X_9 \\ \hat{Z}_4 &= .1459Z_{03} + .1172Z_8 - .1582Z_9\end{aligned}$$

3.5 สิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยร่วมกับปล่อยปละละเลยสามารถพยากรณ์คุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .1393 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐานตามลำดับ ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned}\hat{Y}_6 &= 11.7884 + 2.6402X_{04} \\ \hat{Z}_6 &= .1393Z_{04}\end{aligned}$$

3.6 สิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบร่วมกันทั้งประชาธิปไตย เข้มงวดกวดขัน และปล่อยปละละเลย สามารถพยากรณ์คุณธรรมด้านการตรงต่อเวลาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .1411 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐานตามลำดับ ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned}\hat{Y}_7 &= 12.2015 + 1.4235X_{06} \\ \hat{Z}_7 &= .1411Z_{06}\end{aligned}$$

3.7 สิ่งแวดล้อมทางสังคมด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน สามารถพยากรณ์คุณธรรมด้านความสามัคคีของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .1283 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐานตามลำดับ ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned}\hat{Y}_8 &= 10.0651 + .1299X_8 \\ \hat{Z}_8 &= .1283Z_8\end{aligned}$$

3.8 สิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยร่วมกับเข้มงวดกวดขัน สามารถพยากรณ์คุณธรรมด้านความเสียสละของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .1907 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐานตามลำดับ ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned}\hat{Y}_9 &= 12.3605 - 1.1841X_{03} \\ \hat{Z}_9 &= -.1907Z_{03}\end{aligned}$$

3.9 สิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน แบบร่วมกันทั้งประชาธิปไตย เข้มงวดกวดขันและปล่อยปละละเลย และสิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว สามารถร่วมกันพยากรณ์คุณธรรมด้านความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .2434 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐานตามลำดับ ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned}\hat{Y}_{10} &= 14.3444 - 3.8630X_{02} - 1.8306X_{06} - .1953X_4 \\ \hat{Z}_{10} &= -.1469Z_{02} - .1678Z_{06} - .1699Z_4\end{aligned}$$

3.10 สิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว สามารถพยากรณ์คุณธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .1412 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐานตามลำดับ ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned}\hat{Y}_{11} &= 13.3438 + .1412X_4 \\ \hat{Z}_{11} &= .1412Z_4\end{aligned}$$

3.11 สิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว สามารถพยากรณ์คุณธรรมด้านความยุติธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .1513 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐานตามลำดับ ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned}\hat{Y}_{12} &= 9.5654 + .1599X_4 \\ \hat{Z}_{12} &= .1513Z_4\end{aligned}$$

3.12 สิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สามารถพยากรณ์คุณธรรมด้านความเป็นผู้มีวินัยธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .1182 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐานตามลำดับ ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned}\hat{Y}_{13} &= 11.2424 + .7086X_{01} \\ \hat{Z}_{13} &= .1182Z_{01}\end{aligned}$$

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ สร้างและพัฒนาแบบวัดคุณธรรมให้มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ได้ง่าย และศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จึงแยกอภิปรายผลเป็น 2 ส่วน คือ

1. การสร้างและพัฒนาแบบวัดคุณธรรม
2. การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

การสร้างและพัฒนาแบบวัดคุณธรรม

1. ผลการสร้างแบบวัดคุณธรรม

แบบวัดคุณธรรมที่สร้างขึ้นเป็นแบบบังคับให้เลือกตอบ (Force choice format) คือ แต่ละข้อคำถามจะประกอบด้วยข้อความ 2 ข้อความ ให้ผู้ตอบเลือกตอบข้อใดข้อหนึ่งที่ตรงกับลักษณะของเขา ดังนั้นจึงทำให้ผลที่ได้มีความเชื่อถือได้สูง เพราะสามารถลดอิทธิพลของการแสร้งตอบ เพื่อให้เป็นไปตามความปรารถนาของสังคม และยังสามารถบ่งบอกคุณธรรมได้ถึง 13 ด้านในคราวเดียวกัน ซึ่งคะแนนรวมจะเท่ากับ 156 คะแนนทุกคน แต่เมื่อแยกคะแนนตามคุณธรรมที่วัดแล้วก็จะทราบได้ว่าผู้ตอบมีคุณธรรมด้านใดสูง และด้านใดบ้างที่ควรปรับปรุง เพื่อการส่งเสริม พัฒนา ปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังสามารถตรวจสอบความคงที่หรือความจริงใจในการตอบของผู้ตอบได้จากข้อซ้ำที่บรรจุไว้ในแบบวัด ซึ่งจะทำการแปลผลคะแนนเป็นที่น่าเชื่อถือได้มาก จึงถือได้ว่าเป็นคุณลักษณะพิเศษของเครื่องมือวัดคุณธรรมฉบับนี้

2. ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

จากการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดคุณธรรมด้วยค่าความสอดคล้องในการพิจารณาตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญโดยใช้เกณฑ์ค่าความสอดคล้องตั้งแต่ .60 ขึ้นไป ผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อความบ่งชี้พฤติกรรมตามคุณธรรมทั้ง 13 ด้าน โดยใช้เกณฑ์ดังกล่าวถือได้ว่าแบบวัดคุณธรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจริง

3. ความเชื่อมั่น (Reliability)

ผู้วิจัยได้หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณธรรมด้วยวิธีแบ่งครึ่งแบบทดสอบ (Split-Half) ได้ค่าความเชื่อมั่นของคุณธรรมด้านต่าง ๆ ระหว่าง .5178 ถึง .7180 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประยุทธ ละม้ายแฉ (2532) ในการสร้างเครื่องมือวัดคุณลักษณะของศึกษานิเทศก์อำเภอ มีความเชื่อมั่นระหว่าง .5530 ถึง .7150 งานวิจัยของ ธีรวิมล บำรุงจิตร (2532) ในการสร้างเครื่องมือวัดความสนใจในวิชาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความเชื่อมั่นระหว่าง .5454 ถึง .7640 และงานวิจัยของวิฑูรย์ วัลลภ (2536) ในการสร้างแบบประเมินสมรรถวิสัยของนักวิชาการศึกษาประจำสำนักงานศึกษาธิการอำเภอในเขตการศึกษา 8 ในส่วนของแบบวัดบุคลิกภาพ มีค่าความเชื่อมั่นระหว่าง .5033 ถึง .7651

จึงอาจกล่าวได้ว่าเครื่องมือวัดคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา มีความเชื่อมั่นปานกลาง อาจจะเนื่องจากคุณธรรมเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ และเป็นการวัดแบบจิตภาพ ซึ่งเป็นเรื่องที่วัดได้ยากและซับซ้อน ผู้ตอบมีโอกาสดำเนินการแสวงหาคำตอบได้ง่าย และนอกจากนี้แบบวัดคุณธรรมฉบับนี้มีจำนวนข้อมากเกินไป ทำให้ผู้ตอบซึ่งเป็นเด็กในระดับประถมศึกษาที่มีความสนใจและความตั้งใจน้อยอยู่แล้วเกิดความล้า และเบื่อหน่ายได้ง่าย จึงส่งผลให้ความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณธรรมฉบับนี้ไม่สูงเท่าที่ควร

4. จากการนำแบบวัดคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ไปวัดกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีข้อสังเกตอยู่หลายประการ ดังนี้

4.1 ข้อคำถามบางข้อ โดยเฉพาะข้อที่มีข้อความเป็นด้านลบ นักเรียนจะมีข้อขัดแย้งอยู่ในตัวเสมอว่าตัวเองไม่มีพฤติกรรมในทั้ง 2 ข้อความ จึงไม่สามารถตัดสินใจได้ว่า จะเลือกข้อใด ผู้วิจัยจึงได้แก้ปัญหาด้วยการให้นักเรียนตัดสินใจเลือกข้อความที่นักเรียนไม่คิดจะปฏิบัติมากที่สุด ซึ่งนักเรียนก็สามารถตัดสินใจได้

4.2 ระยะเวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูลจาก นักเรียนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่หนึ่ง ซึ่งกำลังอยู่ในช่วงของการสอบปลายภาค จึงทำให้นักเรียนไม่มีสมาธิในการตอบได้คือพอ ทำให้ส่งผลต่อความเชื่อถือได้ของการตอบ

4.3 จำนวนข้อของแบบวัดคุณธรรมมีมากเกินไป (169 ข้อ หรือ 338 ข้อความ) ทำให้นักเรียนเกิดความล้า เมื่อนำย ทำให้อาจส่งผลต่อความเชื่อถือได้ของการตอบเป็นอย่างมาก

การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

1. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมด้านความใฝ่รู้มี 3 ตัวแปร ได้แก่ สิ่งแวดล้อมภายในบ้าน ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน สิ่งแวดล้อมทางสังคมด้านการรับข่าวสารจากสื่อมวลชน และด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน (อิทธิพลทางลบ) กล่าวคือ หากพ่อแม่ หรือผู้ปกครองคอยควบคุมดูแลการกระทำต่าง ๆ ของบุตรอย่างเข้มงวดให้เป็นไปตามความต้องการของตน คอยปกป้องคุ้มครองให้ความช่วยเหลือบุตรตลอดเวลา ร่วมกับการควบคุมดูแลให้บุตรรับเนื้อหาสาระที่มีประโยชน์จากสื่อมวลชน ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสารต่าง ๆ ก็อาจจะส่งผลให้เด็กมีคุณธรรมด้านความใฝ่รู้สูงได้ ดังที่ไซมอนด์ (Symonds, 1957, pp. 21-23) ได้สรุปไว้ว่าการที่พ่อแม่มีอำนาจเหนือบุตร บุตรจะเป็นคนเจ้าระเบียบ สุภาพเรียบร้อยอยู่ในโอวาท สามารถปรับตัวเข้ากับผู้ใหญ่ได้ดี สงบเสงี่ยม ขาดความกึกก้อง ในทำนองเดียวกันสมาคมทศวรรษศาสตร์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์ (2518, หน้า 83-89) ได้กล่าวถึงผลที่เกิดจากบรรยากาศของการอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการหรือเข้มงวดกวดขันว่าจะมีผลทำให้บุตรขาดความสัมพันธ์กับบิดามารดา ขาดความมั่นคงปลอดภัย ขาดความอบอุ่น ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง อ่อนน้อม เชื่อฟังผู้ใหญ่ ในส่วนของความสัมพันธ์กับเพื่อนที่มีอิทธิพลทางลบกับคุณธรรมด้านความใฝ่รู้นั้น อาจเนื่องมาจากกลุ่มเพื่อนที่เด็กคบหาสนิทสนมอยู่นั้นมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากสิ่งต่าง ๆ จึงส่งผลให้เด็กมีคุณธรรมด้านใฝ่รู้ลดลง เพราะเด็กจะให้ความสำคัญกับเพื่อนมาก เขาจะทำทุกอย่างให้เพื่อนชมและยอมรับเขา รวมทั้งร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ กับเพื่อนในกลุ่มที่ตนเองให้ความสนิทสนมด้วยเป็นอย่างดี จากผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของพรหมทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ (2534, หน้า 152-153) ที่ว่า

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการสร้างค่านิยมให้กับเด็ก จนกระทั่งเด็กถือเป็นแนวทางที่ถูกต้องในการยึดถือ นั่นคือตัวประกอบหนึ่ง ก็คืออิทธิพลจากเพื่อนที่นักเรียนให้ความสนิทสนม และเลือกคบด้วย ดังนั้นการที่กลุ่มเพื่อนจะยอมรับความคิดเห็น ค่านิยม การตัดสินใจ และการประพฤติปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ของเขาได้ ก็ย่อมที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่คล้ายคลึงกันอยู่

2. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมด้านความขยันหมั่นเพียรมี 2 ตัวแปร ได้แก่ สิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยร่วมกับเข้มงวดกวดขัน และด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว กล่าวคือ หากบิดามารดาหรือผู้ปกครองให้การดูแลเอาใจใส่ คอยควบคุมดูแลบุตรอย่างใกล้ชิดในการทำงานหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ของบุตร เข้มงวดกวดขันในบางเรื่อง ร่วมกับการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น มีอิสระในการตัดสินใจ ให้ความเสมอภาคซึ่งกันและกันในครอบครัว ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันภายในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวให้ความรัก ความอบอุ่น มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ก็อาจส่งผลให้บุตรมีคุณธรรมด้านความขยันหมั่นเพียรได้ ดังที่ แบลด์วิน (Baldwin, 1955) และแรดเก (Radke, 1946) ได้กล่าวไว้ว่า ครอบครัวที่มีบรรยากาศที่ดีระหว่างแม่กับลูก จะทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดี คือปรับตัวได้ดี รู้จักพึ่งพาในสิ่งที่จำเป็น รู้จักร่วมมือเป็นตัวของตัวเอง มองโลกในแง่ดี มีความมั่นคงในจิตใจ มั่นใจในตัวเอง รู้จักรับผิดชอบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมพงษ์ ธิรพัฒน์ (2527 อ้างใน พิมพ์ใจ คำก่อณ, 2539, หน้า 50) ที่พบว่าเด็กที่พ่อแม่เลี้ยงดูแบบเข้มงวดมากประชาธิปไตยน้อย และเด็กที่พ่อแม่เข้มงวดมากประชาธิปไตยมาก มีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำกว่าเด็กที่พ่อแม่เข้มงวดน้อยประชาธิปไตยน้อย และเด็กที่พ่อแม่เข้มงวดน้อยประชาธิปไตยมาก และยังพบอีกว่าเด็กที่พ่อแม่เข้มงวดน้อยประชาธิปไตยน้อยจะมีความรับผิดชอบน้อยกว่ากลุ่มอื่น

3. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมด้านความอดทน คือ สิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย อาจเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยพ่อแม่ หรือผู้ปกครองให้ความรักความอบอุ่นแก่บุตรอย่างเพียงพอ มีความเข้าใจในตัวบุตร ให้การดูแลเอาใจใส่ อบรมสั่งสอนบุตรอย่างมีเหตุผล ให้การยอมรับในตัวบุตร มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในครอบครัว เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นของตนเองได้ จึงส่งผลให้เด็กมีคุณธรรมในด้านดังกล่าว ดังที่สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์ (2518, หน้า 83-89) ที่ได้กล่าวถึงผลของบรรยากาศภายในครอบครัวที่มีการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยว่าจะทำให้เด็กสามารถทำประโยชน์ให้ตนเองและผู้อื่นได้ มีความรับผิดชอบ รู้จักตัดสินใจ รู้จักบังคับตนเองได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของไซมอนด์ (Symonds อ้างใน สมาน กำเนิด, 2520) และเฮอร์ล็อก (Hurlock, 1964) ที่พบว่า

ลูกที่พ่อแม่ให้การยอมรับจะเป็นคนที่ให้ความร่วมมือกับผู้อื่น ปรับตัวได้ดี ชอบเข้าสังคม สนใจการทำงาน ซื่อสัตย์ มีอารมณ์มั่นคง ร่าเริง มีความเข้าใจตนเองสูง ระมัดระวังทรัพย์สินสมบัติของส่วนร่วมเท่า ๆ กับของตนเอง และสามารถเผชิญกับชีวิตด้วยความมั่นใจ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สมพิต โจนงาม (2534) ที่พบว่า สิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านความคาดหวังและการยอมรับ และการปฏิบัติตนของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบุคลิกภาพความขยันอดทน

4. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมด้านความประหยัดมี 3 ตัวแปร ได้แก่ สิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยร่วมกับเข้มงวดกวดขัน สิ่งแวดล้อมทางสังคมด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน และด้านการรับข่าวสารจากสื่อมวลชน (อิทธิพลทางลบ) กล่าวคือ หากพ่อแม่ หรือผู้ปกครองให้ความรักความอบอุ่นแก่บุตรอย่างเพียงพอ มีความเข้าใจในตัวบุตร ให้การดูแลเอาใจใส่อบรมสั่งสอนบุตรอย่างมีเหตุผล ร่วมกับการควบคุมดูแลอย่างเข้มงวดในเรื่องของการประหยัด ก็อาจส่งผลให้บุตรเป็นคนประหยัดได้ และในส่วนของ การคบเพื่อนหากเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูให้รู้จักประหยัดแล้ว เขาก็จะต้องเลือกคบเพื่อนที่มีคุณลักษณะเช่นเดียวกับตนเองด้วยเช่นกัน ดังที่พรพนทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ (2534, หน้า 152-153) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กจะเลือกคบเพื่อนที่มีลักษณะคล้ายกับตน หรือคนที่มียุโสใกล้ชิดกับเขา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพิต โจนงาม (2534, หน้า 52-82) ที่พบว่า สิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านการอบรมเลี้ยงดู และความคาดหวังและการยอมรับ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบุคลิกภาพความประหยัด ส่วนการรับข่าวสารจากสื่อมวลชนที่อิทธิพลทางลบต่อความประหยัดนั้น อาจเนื่องมาจากการที่เด็กใช้เวลากับการรับเนื้อหาสาระจากสื่อมากเกินไป โดยเฉพาะโทรทัศน์ที่อาจส่งผลให้จิตใจของเด็กถูกโน้มน้าวไปตามการเสนอรายการ สาระ กระแสข่าว บทบาทของผู้อื่นจากจอโทรทัศน์โดยที่เด็กไม่ทันรู้ตัว ซึ่งเป็นผลออกมาว่าเนื้อหาที่เด็กนิยม และชอบรับจากสื่อมวลชนย่อมจะมีผลต่อเด็ก ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2541) ที่พบว่า การชอบดูรายการโทรทัศน์ประเภทวิชาการ และรายการเกี่ยวกับอาชีพ มีอิทธิพลทางบวกต่อลักษณะความเป็นคนดีของเด็ก ส่วนการชอบดูรายการประเภทเพลง/มิวสิควีดีโอ และประเภทละคร/ภาพยนตร์ มีอิทธิพลทางลบต่อลักษณะความเป็นคนดีของเด็ก

5. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย คือ สิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยร่วมกับปล่อยปละละเลย ซึ่งโดยปกติการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ไม่เอาใจใส่ให้คำแนะนำช่วยเหลือบุตรเท่าที่ควร ปล่อยให้ทำอะไรตามใจชอบ ทำให้เด็กรู้สึกเหมือนขาดความรัก ถูกทอดทิ้ง ขาดความอบอุ่นใจ กลายเป็นคนก้าวร้าว ไม้ไว้ใจใคร ต่อต้านคนอื่น ไม่ต้องการทำอะไรตามกฎเกณฑ์ แต่เมื่อนำการอบรมเลี้ยงดู

แบบปล่อยปละละเลยมาใช้ร่วมกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการเลี้ยงดูที่ให้ความรัก ความอบอุ่นแก่เด็กอย่างเพียงพอ อบรมสั่งสอนอย่างมีเหตุผล ก็อาจส่งผลให้เด็กยอมรับตนเอง ยอมรับ ผู้อื่น หรือแม้แต่กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม ซึ่ง สถิต วงศ์สวรรค์ (2529, หน้า 131) ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะและสภาพแวดล้อมของครอบครัว ซึ่งจะปลูกฝังวินัยให้แก่เด็กได้ คือ ครอบครัวซึ่งฝึกฝน อบรมเด็กให้รู้จักกฎเกณฑ์ของสังคม แต่ไม่ควรควบคุมเด็กเกินไปนัก จนเป็นเหตุให้เด็กไม่มีโอกาส ได้ฝึกฝนความมีวินัย จึงจะส่งผลให้เด็กยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม และถ้าเด็กรู้สึกว่ ตนได้รับความรักความอบอุ่นจากบิดามารดา คำพูดที่อบรมสั่งสอนของบิดามารดาที่ย่อมจะมีความ สำคัญมาก ดังที่งานวิจัยของ วารินทร์ ม่วงสุวรรณ (2518 อ้างใน สถิต วงศ์สวรรค์, 2529, หน้า 130) พบว่า วินัยที่บิดามารดาเลี้ยงดูแบบรักมาก จะมีวินัยทางสังคมสูงกว่าวินัยที่ถูกเลี้ยงดูแบบรักน้อย และวินัยที่ถูกบิดามารดาควบคุมน้อยมีวินัยทางสังคมมากกว่าวินัยที่ถูกควบคุมมาก วินัยที่ได้รับการ เลี้ยงดูแบบรักมากแต่ควบคุมน้อยมีวินัยในตัวเองมากที่สุด และแตกต่างจากวินัยที่ได้รับการเลี้ยงดู แบบรักน้อย แต่ถูกควบคุมมากอย่างเห็นได้ชัด

6. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมด้านการตรงต่อเวลา คือ สิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านการ อบรมเลี้ยงดูแบบร่วมกันทั้งแบบประชาธิปไตย เข้มงวดกวดขัน และแบบปล่อยปละละเลย อาจเนื่อง มาจากการที่พ่อแม่ หรือผู้ปกครองปล่อยให้บุตรได้มีโอกาสได้ดูแลตนเอง รับผิดชอบตนเอง ถูกควบคุม ดูแลอย่างเข้มงวด รวมทั้งร่วมกันตัดสินใจในบางเรื่องบางโอกาส จึงอาจส่งผลให้เด็กเป็นคนตรงต่อ เวลาได้ ดังที่เพ็ญแข ประจันปัจจนิก (2536, หน้า 24) ได้สรุปในรายงานการวิจัยเรื่อง รูปแบบการ อบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการแก้ปัญหา ไว้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันถึงแม้จะ ส่งผลในเชิงลบเป็นส่วนใหญ่ แต่หากนำมาใช้ให้เหมาะสมกับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ ก็อาจส่งผล เชิงบวกได้

7. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมด้านความสามัคคี คือ สิ่งแวดล้อมทางสังคมด้านความ สัมพันธ์กับเพื่อน ซึ่งหมายความว่า การที่เด็กได้มีการร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ กับเพื่อนไม่ว่าจะเป็น กิจกรรมในหรือนอกชั้นเรียนก็ตามอาจจะส่งผลให้เด็กได้มีการปรับตัว มีการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ร่วมกันเพื่อให้เกิดการยอมรับในกลุ่มเพื่อน และยังถ้าเพื่อนสนิทของนักเรียนเป็นเด็กที่มีทัศนคติที่ดีต่อ การปฏิบัติตนให้เป็นคนดี และพฤติกรรมที่ดีในเรื่องความสามัคคี ก็จะส่งเสริมให้เด็กที่มีเพื่อนสนิท เช่นนี้มีคุณธรรมด้านความสามัคคีสูงตามไปด้วย ดังที่โคลเบอร์ก (Kohlberg อ้างใน โกศล มีคุณ, 2524, หน้า 29) ได้กล่าวไว้ว่า การปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนจะมีผลต่อระดับจริยธรรม เด็กที่ได้ร่วม สังคมกันจะมีความก้าวหน้ากว่าเด็กที่แยกเดี่ยวออกจากเพื่อน ทั้งนี้เพราะการที่เด็กได้มีโอกาสพูดคุย

แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้อภิปรายโต้แย้งกันกับเพื่อนจะทำให้เขาได้รับความคิดเห็นและทัศนะใหม่ ๆ ต่างไปจากที่ตนมีอยู่ ถ้าเขาได้พิจารณาเปรียบเทียบกับความรู้เดิมที่เขา มีอยู่ และสามารถปรับให้เข้ากันได้ เขาก็จะมีโครงสร้างของความรู้และเหตุผลใหม่ขึ้นมา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ถ้าเพื่อนสนิทที่เขาเลือกคบเป็นคนเช่นไร ตัวเขาก็จะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ถึงแม้ว่าคอนแรกจะไม่เป็นเช่นนั้น แต่จะมีการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับพวกเพื่อน ๆ ได้ ตัวเขาเองจะพยายามทำทุกสิ่งทุกอย่างให้เหมือนหรือคล้ายคลึงกันกับกลุ่มเพื่อน

8. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมด้านความเสียสละ คือ สิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยร่วมกับเข้มงวดกวดขัน (อิทธิพลทางลบ) อาจเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบนี้ในบางครั้งบางเรื่อง ผู้ปกครองจะเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นของตนเอง ให้ความเสมอภาคซึ่งกันและกันในครอบครัว แต่ในบางเรื่องก็จำเป็นต้องมีการควบคุมดูแลอย่างเข้มงวด ซึ่งในบางเรื่องหากควบคุมดูแลอย่างดีและมีเหตุผลก็จะส่งผลดีต่อตัวเด็ก แต่หากขาดความพอดี ไม่เหมาะสมในวิธีการอบรมสั่งสอนระหว่างการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 2 แบบ อาจทำให้เด็กเกิดความคับข้องใจ วิตกกังวล ไม่เป็นตัวของตัวเอง จึงส่งผลให้เด็กมีคุณธรรมด้านดังกล่าวลดลง ฉะนั้นการอบรมเลี้ยงดูแบบผสมควรที่จะมีความพอดีของแต่ละรูปแบบ ในแต่ละเรื่องที่ยอบรมสั่งสอน ซึ่งจากผลการวิจัยนี้ขัดแย้งกับผลการวิจัยของสมพิศ โฉมงาม (2534) ที่พบว่า สิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านความคาดหวังและการยอมรับ และการอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบุคลิกภาพความเสียสละ

9. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมด้านความเมตตา กรุณา มี 3 ตัวแปร ได้แก่ สิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน แบบร่วมกันทั้งประชาธิปไตย เข้มงวดกวดขัน และปล่อยปละละเลย และสิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ซึ่งทั้ง 3 ตัวแปร มีอิทธิพลทางลบต่อคุณธรรมด้านความเมตตา กรุณา ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน เป็นวิธีการที่พ่อแม่ให้การอบรมเลี้ยงดูที่ทำให้ลูกรู้สึกว่าคุณเองถูกปฏิบัติตามที่กระทำตามใจปรารถนา หรือถูกควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกในการกระทำสิ่งที่ตนต้องการ พ่อแม่คอยคุ้มครองป้องกัน และให้ความช่วยเหลือตลอดเวลา จนทำให้ลูกรู้สึกว่าคุณแม่ก้าวล่วงเรื่องส่วนตัวของตน หรือต้องถูกบังคับให้ทำตามความต้องการของพ่อแม่โดยที่ตนเองไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร นอกจากนี้ในการอบรมเลี้ยงดูแบบร่วมกันทั้งประชาธิปไตย เข้มงวดกวดขัน และปล่อยปละละเลย หากขาดความพอดีกัน ในระหว่างการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 3 แบบ อาจทำให้เด็กเกิดความสับสน คับข้องใจ ทำให้ไม่ใส่ใจในการประพฤติปฏิบัติเท่าที่ควร ดังที่กุศล สุนทรธาดาและคณะ (2541, หน้า 45) ได้กล่าวว่าการอบรมเลี้ยงดูเด็กในแต่ละครอบครัวที่มีหลายแบบผสมผสานกัน บางครั้งพ่อแม่สอนเด็กอย่างหนึ่ง แต่ในทางปฏิบัติ

เด็กเห็นอีกอย่าง ทำให้เด็กมีโอกาสพัฒนาไปอย่างมีความชัดเจน และในส่วนของสิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่มีอิทธิพลทางลบต่อคุณธรรมด้านความเมตตา กรุณา ทั้ง ๆ ที่ไม่น่าจะเป็นไปได้ อาจจะเนื่องมาจากการเกิดปัญหา Multicollinearity คือ มีความสัมพันธ์กันสูงระหว่างตัวแปรอิสระในที่นี้คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบร่วมกันทั้งประชาธิปไตย เข้มงวดกวดขัน และปล่อยปละละเลย กับความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ดังผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระในตาราง 4 หน้า 61 จึงส่งผลให้สิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัวมีอิทธิพลทางลบต่อคุณธรรมด้านความเมตตา กรุณา

10. คุณธรรมด้านความกตัญญู กตเวทิตะ และความยุติธรรมมีตัวแปรที่เกี่ยวข้องต่อการมีคุณธรรมทั้ง 2 ด้านนี้เหมือนกันคือ สิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของพรหมทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ (2534, หน้า 65-71) ได้กล่าวไว้ว่า ความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในครอบครัวที่ดี สมาชิกในครอบครัวให้ความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีผลต่อพัฒนาการทุก ๆ ด้าน ลักษณะนิสัย ค่านิยม และการเข้าสังคมของเด็ก เช่นเดียวกับงานวิจัยของพัชราพันธ์พัฒนากุล (2527) คณะอนุกรรมการศึกษาแนวทางพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม (2535) และยิ่งยง ยุทธศักดิ์ (2539) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ ลูก ระหว่างเด็กกับพี่น้อง และสมาชิกภายในครอบครัว มีความสัมพันธ์ต่อการกระทำ พฤติกรรมและจิตใจไปในทางบวก มีพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ และจากผลการวิจัยของสถิตลา แสงมณี (2539) พบว่าตัวแปรด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพัฒนาการทางจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ความสามัคคี ความยุติธรรม และความเสียสละ

11. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมด้านความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี คือ สิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย อาจเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยผู้ปกครองให้ความรักความอบอุ่นแก่บุตรอย่างเพียงพอ มีความเข้าใจในตัวบุตรให้การดูแลเอาใจใส่ อบรมสั่งสอนบุตรอย่างมีเหตุผล จึงส่งผลให้บุตรมีคุณธรรมด้านดังกล่าว ดังที่สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์ (2518, หน้า 83-89) ที่ได้กล่าวถึงผลของบรรยากาศภายในครอบครัวที่มีการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยว่าจะทำให้เด็กสามารถทำประโยชน์ให้ตนเองและผู้อื่นได้ มีความรับผิดชอบ รู้จักตัดสินใจ รู้จักบังคับตนเองได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของไซมอนด์ (Symonds อ้างใน สมาน กำเนิด, 2520) และเฮิร์ลลอค (Hurlock, 1964) ที่พบว่าลูกที่พ่อแม่ให้การยอมรับจะเป็นคนที่ให้ความร่วมมือกับผู้อื่น ปรับตัวได้ดี ชอบเข้าสังคม สนใจการทำงาน ซื่อสัตย์ มีอารมณ์มั่นคง ร่าเริง มีความเข้าใจตนเองสูง ระมัดระวังรักษาทรัพย์สินสมบัติของ

ส่วนรวมเท่า ๆ กับของตนเอง และสามารถเผชิญกับชีวิตด้วยความมั่นใจ เช่นเดียวกับการวิจัยของ ชูศรี หลีกเพชร (2517) และวิภาหวัน มูลสถาน (2523) พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะ ส่งผลให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีระเบียบวินัยสูงกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และปล่อยปละละเลย

12. จากผลการวิจัยพบว่า คุณธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีตัวแปรอิสระใดสามารถ ร่วมกันพยากรณ์คุณธรรมด้านดังกล่าว ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากคะแนนคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต ของนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับคะแนนของสิ่งแวดล้อมด้านใดเลย ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ ขัดแย้งกับ ผลการวิจัยของสลิลลา แสงมณี (2539) ที่พบว่า ตัวแปรด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัวมีความ สัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ และงานวิจัยของสมพิศ โฉมงาม (2534) ที่พบว่า สิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านความคาดหวังและการยอมรับ และการอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์เชิงบวก กับบุคลิกภาพความซื่อสัตย์

13. จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียน การสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการจัดบรรยากาศภายในโรงเรียน ไม่เป็นตัวแปรที่มี อิทธิพลต่อคุณธรรมพื้นฐานทั้ง 13 ด้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษา อาจเนื่องจากการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษามีความคล้ายคลึงกัน และในการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร และการจัดบรรยากาศภายในโรงเรียนของแต่ละโรงเรียนก็คงมีลักษณะและรูปแบบที่ไม่ แตกต่างกันเช่นกัน และอาจเนื่องมาจากเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน (ภาคผนวก ฉ) เป็นแบบที่ให้ผู้ตอบตอบ “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” และผู้ตอบในแต่ละโรงเรียนเป็นเพียง บุคคลเพียงคนเดียว คือ ครูผู้สอน ซึ่งคะแนนที่ออกมาจะทำให้ให้นักเรียนทุกคนในโรงเรียนนั้นมีคะแนน เท่ากัน จึงส่งผลให้ความแปรปรวนของคะแนนมีค่าต่ำ คือ คะแนนมีการกระจายน้อย นอกจากนี้ สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนทั้ง 3 ด้านยังมีความสัมพันธ์กันเองสูง จึงอาจเป็นสาเหตุให้สิ่งแวดล้อม ภายในโรงเรียนทั้ง 3 ด้านดังกล่าวไม่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมด้านใดเลย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพีใจ กำก้อน (2539) ที่พบว่า สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน 3 ด้าน ได้แก่ การจัดกิจกรรมภายใน โรงเรียน การจัดกิจกรรมภายในชั้นเรียน และบทบาทของครูผู้สอน ไม่มีความสัมพันธ์กับวิถี ประชาธิปไตยทั้ง 3 ด้าน คือ การระดมความคิด การยอมรับ และปัญหาธรรม

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน สามารถ สร้างเสริมได้ โดยขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ดังนั้นผู้มีบทบาท โดยเฉพาะพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูผู้สอนจะต้องให้ความสำคัญ และจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่มุ่งส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม

จริยธรรมได้ โดยการพยายามให้เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม ให้ความสำคัญกับเรื่องของความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันของสมาชิกภายในครอบครัวให้มากและต่อเนื่องเสมอต้นเสมอปลาย คำนี้ถึงเรื่องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็ก สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง และเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้เหตุผลมากที่สุด คอยให้ความดูแลชี้แนะในเรื่องของเหตุผลที่ถูกต้องดีงาม คอยควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดในเรื่องของการคบเพื่อน การรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และความบันเทิงจากสื่อมวลชน ด้านโรงเรียนควรจัดสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเด็กให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม จัดการเรียนการสอนที่ไม่มุ่งเน้นแต่เนื้อหาเกินไป แต่จัดให้เด็กได้มีโอกาสคิด มีโอกาสทำงานร่วมกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เองที่จะเป็นส่วนที่ส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้สูงขึ้น เพื่อที่เขาจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณค่าทั้งต่อตนเองและต่อสังคมส่วนรวม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่าตัวแปรที่มีความสำคัญ และมีอิทธิพลต่อการมีหรือไม่มีคุณธรรมของนักเรียนมากที่สุด ก็คือตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมภายในบ้านด้านการอบรมเลี้ยงดู และความสัมพันธ์ภายในครอบครัว รองลงมาคือ สิ่งแวดล้อมทางสังคมด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนและการรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ดังนั้นจึงถือว่าพ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กได้ด้วยการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้องเหมาะสม ให้ความรักความอบอุ่น สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว โดยเฉพาะในการอบรมเลี้ยงดูไม่ควรละเลยวัฒนธรรมไทยที่เน้นความสงบ เรียบร้อย มีกริยาวาจานุ่มนวลอ่อนหวาน และวัฒนธรรมที่เป็นค่านิยมคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งได้แก่ ความกตัญญูกตเวที ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ เป็นต้น รวมทั้งให้การดูแลเอาใจใส่บุตรหลานอย่างใกล้ชิดในเรื่องของการคบเพื่อน การรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ นอกจากนี้ในส่วนของสื่อมวลชนก็ควรที่จะหันมาให้ความสำคัญในการเสนอข้อมูลข่าวสารที่มีประโยชน์ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้มากขึ้นเช่นกัน

1.2 ด้านสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน ถึงแม้ว่าผลของการวิจัยครั้งนี้จะไม่ยืนยันหรือสนับสนุนว่าตัวแปรเหล่านี้มีผลต่อการมีหรือไม่มีคุณธรรมของเด็กก็ตาม แต่ก็ยังต้องถือว่าสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็ก เพราะเด็กต้องใช้เวลาอยู่ภายในโรงเรียนนานพอสมควร ซึ่งทางโรงเรียนมีโอกาที่จะพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กได้

ฉะนั้นทางโรงเรียนโดยคณะครู อาจารย์ และผู้บริหาร ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร และบรรยากาศภายในโรงเรียนให้อยู่ในรูปแบบที่เหมาะสมต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแก่เด็กให้เจริญงอกงามไปอย่างต่อเนื่อง ที่นอกเหนือไปจากความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นเนื้อหาและการแสดงออกของเด็กทางพฤติกรรมที่จัดอยู่แล้วนั้น ควรเพิ่มในด้านของจิตวิทยา ความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน การหาเทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ การสร้างความรู้สึกที่ดีระหว่างโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครองและสังคมภายนอก เพราะทั้ง 3 ตัวแปรนี้สามารถพัฒนาได้ และเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญในการสนับสนุนให้เด็กได้รับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมได้เช่นกัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดคุณธรรมถ้าจะนำไปใช้กับเด็กนักเรียนในระดับประถมศึกษา หากเป็นแบบบังคับให้เลือกตอบ จำนวนข้อไม่ควรจะมากเกินไป หรืออาจจะไม่ควรเกิน 50 ข้อ เพราะหากจำนวนข้อมากเกินไปเด็กจะไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร เนื่องจากเด็กเกิดความล้า และเบื่อหน่าย ทำให้ผลที่ได้ไม่ดีเท่าที่ควร โดยในแบบวัดคุณธรรมฉบับเดียวกันนั้นอาจจะแบ่งให้นักเรียนทำ 2 ครั้ง ครั้งละ 80 และ 89 ข้อตามลำดับ

2.2 ควรใช้วิธีการอื่น ๆ นอกเหนือจากแบบวัดคุณธรรมและแบบสอบถาม นำมาประกอบการศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมยิ่งขึ้น เช่น การสัมภาษณ์ การซักถามเป็นรายบุคคล การสังเกต

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยหากสร้างขึ้นเองควรได้มีการตรวจสอบคุณภาพหลาย ๆ ครั้ง หลาย ๆ วิธี เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง